



مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.



۲۰۲۱/۰۹/۰۶

احسان لمر

بازی تباہ کن مثلث امریکا - اعراب - پاکستان (۱)

وقتی به تاریخچه مناسبات افغانستان و امریکا نظر اندازیم یک قرن قبل اعلیحضرت امان الله خان هیئت با صلاحیت غرض معرفی استقلال سیاسی افغانستان بریاست محمد ولی خان دروازی به کشور های مختلف فرستاد. این هیئت در ماه جولای سال ۱۹۲۲ میلادی غرض تامین روابط سیاسی افغانستان با امریکا عازم آن کشور شدند و دفتر رئیس جمهور هاردینگ تاریخ ۲۶ جولای ۱۹۲۱ را برای دیدار ولی خان با رئیس جمهور ایالات متحده تعیین می کند.

"پذیرش نماینده شاه امان الله توسط رئیس جمهور امریکا به معنای به رسمیت شناختن او بود اما در تاسیس روابط دیپلماتیک و نمایندگی دایمی در پایتخت های دو کشور، واشنگتن سیاست 'محافظه کار' پیروی از بریتانیا را دنبال کرده و منافع خاص اقتصادی نیز در افغانستان نمی دید.

در ادامه شارژ دافیر امریکا در پاریس خواستار هدایت واشنگتن در پاسخ به رایزنی های وزیر مختار افغانستان در پاریس برای تاسیس نمایندگی و پیشنهاد استخراج نفت افغانستان توسط شرکت های امریکایی شده است و نوشته که به مهمانی وزیر مختار افغانستان نرفته و سفیر بریتانیا نیز نرفته است. در پاسخ وزیر خارجه امریکا با اشاره به تبادل مکتوب ها میان شاه امان الله و رئیس جمهوری امریکا خاطر نشان می کند که موضوع "رسمیت استقلال (افغانستان) نه بحث شده و نه اعطا شده است".

سفیر امریکا در پاریس در تاریخ ۴ نوامبر ۱۹۲۵ متن پیشنهادی معاهده دوستی افغانستان و امریکا توسط محمد نادر خان، وزیر مختار وقت افغانستان در فرانسه و بلژیک به او سپرده را به واشنگتن فرستاد. نادر خان در یادداشتی به سفیر امریکا می گوید که او مسوولیت تاسیس نمایندگی های دو کشور را برعهده دارد. در متن معاهده پیشنهادی افغانستان؛ تاسیس وزارت مختاری در پایتخت های دو کشور، تامین روابط تجارتي و استرداد مجرمین و پناهندگان منظور شده بود.

اما وزیر امور خارجه امریکا در پاسخ در تاریخ ۲۶ ژانویه ۱۹۲۶ به سفیر این کشور خواسته تا سپاس واشنگتن را به خاطر ابراز احساس دوستی وزیر مختار افغانستان برساند. سفیر امریکا در نامه ای به نادر خان در پاریس ابراز امیدواری می کند که در آینده نزدیک نمایندگی دیپلماتیک و کنسولی میان دو کشور تاسیس شود. و از خاطره تبادل نامه ها میان امان الله و هاردینگ یادآوری می کند.

با آنهم، تا پایان سلطنت، تلاش های امان الله برای ارتباط مستقیم دیپلماتیک و کنسولی با امریکا به نتیجه نرسید. حتی با وجود پذیرایی باشکوه از او در پایتخت های اروپایی و به ویژه در لندن، هنوز واشنگتن نسبت به ارتباط نزدیک با افغانستان تردید داشت."

اولین وزیر مختار امریکا در کابل ۲۷ اپریل ۱۹۴۲ تعیین شد. در جولای ۱۹۴۷ برای بار اول سپهسالار شاه محمود خان وزیر دفاع وقت به امریکا سفر نمود. اما پس از اشغال صدارت سپهسالار بار دیگر: "در سال ۱۳۳۰ (اپریل و می ۱۹۵۱ م) شاه محمود خان صدراعظم با غرض گرفتن کمک به ایالات متحده امریکا سفر کرد تا کشور امریکا را به دادن کمک مالی و سلاح عصری متقاعد سازد. اما چون در موضوع پشتونستان، امریکا از پاکستان حمایت می

۱ - یاسین رسولی روزنامه نگار بی بی سی ۱۳ اگست ۲۰۱۹

د پانو شمیره: له ۱ تره

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولی

کرد، صدراعظم موفق به گرفت سلاح نشد. تنها با تعهدات امداد تخنیکي و کمک در ساحه معارف و زراعت به وطن برگشت. همچنین نظر به کمبود گندم در افغانستان، امریکا حاضر شد تا بصورت قرضه یک مقدار آرد به افغانستان ارسال دارد"^۲

"در سال های ۱۹۴۹ و ۱۹۵۳ بانک واردات و صادرات امریکا دو قرضه را به مبلغ ۲۱ میلیون و ۱۸/۵ میلیون دالر منظور نمود و از مدرک آن کار ساختن بند دهله بر رود خانه ارغنداب و بند کجکی بر رود خانه هلمند به تکمیل رسیده و نهر اصلی ظاهر شاهي و بغرا حفر شد. معذالک سالیان متمادی دیگر لازم بود تا نهر های فرعی و آبرو های زاهکشی حفر گردیده، زمین های مورد نظر هموار کاری شود و نفوس جدید در آن اسکان گردد تا پروژه بر سر حاصل آید. در سال ۱۹۵۰ به اصرار مقامات امریکائی حکومت افغانستان تصمیم گرفت تا طرح وادی هلمند را از زیر اداره مستقیم وزارت خانه ها خارج نموده به شکل یک اداره نیمه مستقل به شیوه امریکائی بکار اندازد....."^۳

پس از اشغال صدارت توسط سردار محمد داود خان، ریچارد نکسون معاون رئیس جمهور ایزنهاور در نوامبر ۱۹۵۳ به کابل سفر نمود او با کمال گستاخی و بی تربیتی به مردم ما توهین نموده گفته بود "به ۱۲ میلیون دزد کمک نمی کند" در حالی که دهها میلیون دزد قافله زن (پنجابی و سندی پاکستان) را در نظر نداشت و چشمانش ندیده بود. و همچنان دزدی خود همین نیکسون رئیس جمهور همان وقت امریکا در رسوایی واترگیت که در میان سال های ۱۹۷۲-۱۹۷۵ در هتلی به همین نام در واشنگتن، دی. سی. اتفاق افتادند که منجر به بالا گرفتن احتمال استیضاح و در نتیجه کناره گیری او شد.

جنرال عبدالملک خان (عبدالرحیمی) وزیر مالیه کابینه داود خان، با سفیر کبیر امریکا (ANGUS WARD 1952) به ساعت ۱۱ قبل از ظهر وعده ملاقات داشت. سفیر امریکا نتوانست یا که نخواست به ساعت معینه به ملاقات بیاید و مدت ۴۵ دقیقه نا وقت تر آمد. وزیر چون فکر میکرد که خلاف پروتو کول عمل شده و با آبروی افغانستان بازی شده سفیر را مدت ۴۵ دقیقه در اطاق انتظار منتظر می گذارد. موضوع مذاکره تقاضای کمک اقتصادی برای افغانستان بود. سفیر امریکا در جواب گفت: امریکا به ریل نشینان پاکستان کمک می کند نه به خر سواران افغانستان. جنرال عصبانی شده چنین گفت: خبر داری که چونن لای، صدراعظم چین، سفیر امریکا را در طول هزار میل بالای خر سوار کرده از کشور خارج کرد. آرزو داری که ترا بالای خر سوار کرده از افغانستان خارج کنم؟ هفته بعد سفیر امریکا به همین دلیل از کارش بر کنار گردید."^۴

در دهه اخیر سلطنت مرحوم محمد ظاهر شاه با آرامش کار های صورت گرفت از جمله اعمار پوهنتون کابل و فاکولته انجینیری، لیسه حبیبیه کابل، شاهراه کابل - قندهار، میدان هوائی قندهار، اعمار شهر لشکر گاه و غیره نام برد.

در آغاز دهه دموکراسی ۱۳۴۳ (جنوری ۱۹۶۵) جریان سیاسی چپ (دموکراتیک خلق) گویا با اندیشه های مارکسیستی و پیرو خط مسکو در کشور تاسیس شد، اما ده ها سال بعد روابط محرمانه ی نور محمد تره کی رهبر حزب دموکراتیک خلق با امریکایی ها از اسناد سری وزارت خارجه ی امریکا که در سایت های اینترنتی منتشر گردید نشان میدهد که موصوف در آن دوران از روابط ویژه ای با مامورین سفارت امریکا در کابل برخوردار بوده است. که شایعات ارتباط حفیظ الله امین با سی ای ای از طرف رقیبان سیاسی او و تلاشهای تره کی در ارتقای وی در داخل حزب و بعداً دولت بی ارتباط به این موضوع نخواهد بود.

«در گزارش محرم مؤرخ ۷ دسامبر ۱۹۶۳ سفارت امریکا در کابل به وزارت خارجه ایالات متحده در واشنگتن گزارش نور محمد تره کی به جی. ویلیام پیز J. William Piez و Frank E. Schmelzer و فرانک ای. شمیلزر سکرتر های دوم سفارت ایالات متحده .

^۲ - محمد آصف آهنگ - تاریخ افغانستان - موسسه نشر و اژه کابل ۱۳۹۹ صفحه ۲۸۵

^۳ - محمد صدیق فرهنگ - افغانستان در ۵ قرن اخیر (سه جلد مکمل) - صفحه ۶۷۱

^۴ - انجینیر ناصر یکمیش - خر نامه - تابستان ۱۳۷۷ صفحه ۷۴

دیپلمات های امریکایی نور محمد تره کی را یک منبع مطمئن و قابل اعتماد توصیف می کنند. نور محمد تره کی این اطلاعات را درخانه ی شمیلاز به آنها ارائه می کند. این سند، گزارشی از معلومات و ابراز نظر های تره کی در مورد حزب ویش زلمیان، عدم محبوبیت حکومت، انکشاف احزاب سیاسی، فعالیت های سردار محمد داود و سردار محمد نعیم است. در سند دیگر وزارت خارجه ی امریکا که در ۲۰ مارچ ۱۹۶۵ به واشنگتن نگاشته میشود اطلاعات تره کی در مورد تأسیس حزب دموکراتیک خلق گزارش می یابد. این سند از سوی هووارد جی. اشفورد Howard J. Ashford قونسول سفارت امریکا در امور سیاسی امضاء شده است که در خلاصه ی متن گزارش نگاشته می شود: «منشی عمومی» اولین حزب سیاسی "افغانستان که در سال های آخر تشکیل گردیده است در مورد ایجاد این حزب، ترکیب اعضای حزب و برنامه های عمل حزب روز چهاردهم مارچ (۱۹۶۵) معلومات ارائه کرد. علی رغم آنکه آینده ی حزب در نتیجه ی ابهام سیاست حکومت در ارتباط با فعالیت احزاب سیاسی مبهم به نظر می رسد، به نظر می رسد که حزب مذکور نقش مهمی را در آینده ایفا کند.....

در تبصره ی که در پایان این گزارش نگاشته شده است می آید: تره کی از بحث در مورد حزب جدید خود محتاط بود، لذا نشان میداد که او هنوز با ارتباط تماس هایش با یک کارمند سفارت نگران است. با آنهم او تأکید داشت که میخواهد از تماسهای مخفی و گاهگاهی، با سفارت برخوردار باشد و بخصوص میخواهد که در جشن چهارم جولای دعوت گردد.»

سهیل سبزواری سیدنی - ۲۰ فبروری ۲۰۰۸

افشای سند چهارمی سفارت امریکا در کابل

از: سفارت امریکا در کابل تاریخ: ۲۰ مارچ ۱۹۶۵

موضوع: گزارش ایجاد حزب سیاسی افغانی

خلاصه: منشی عمومی "اولین حزب سیاسی" افغانستان که در سالیان آخر ایجاد شده در باره ای ایجاد، ترکیب و برنامه عمل حزب خود در ۱۴ مارچ گزارش داد. با وجودی که آینده این حزب با در نظر داشت مبهمی تصامیم حکومت به ارتباط اجازه فعالیت سیاسی در قانون اساسی جدید، نا معلوم است؛ احتمال دارد این گروه جدید، نقشی مهمی ایفا نماید.

نور محمد تره کی (منبع محفوظ)، موضوع گزارشات قبلی (...) و فعال در عرصه سیاسی، بتاريخ ۱۴ مارچ ۱۹۶۵ بخانه کارمند سفارت خواسته شد. تره کی توضیح داد که او می خواست کارمند را قبل از ختم سفر موصوف و ترک کابل بتاريخ ۱۹ مارچ ملاقات نماید. تماس با تره کی در ماه دسمبر ۱۹۶۳ بعلت ترس تره کی از نظارت (تعقیب حکومت) و خواهش موصوف برای آزاد بودن از ظن مقامات (دولتی) بخاطر تلاش او جهت ایجاد یک حزب سیاسی با پشتیبانی سفارت امریکا، قطع شده بود. (گفتگو بواسطه وقوع شدید ترین زلزله ای سالیان آخر در کابل مختل گردید).

تاسیس حزب سیاسی. تره کی اظهار داشت که در جریان ۱۵ ماه گذشته بسیار مصروف بوده و حزب سیاسی جدید او حدود دو ماه قبل در کابل ایجاد شده است. حزب بنام دموکراسی خلقی و یا حزب دموکراتیک خلق یاد میشود. او گفت که منحصی منشی عمومی انتخاب شده و رهبر واقعی حزب میباشد.

محمد اکرام اندیشمند - امریکا در افغانستان - فصل سوم (روابط ایالات متحده ی امریکا و افغانستان در سالهای حاکمیت حزب دموکراتیک خلق افغانستان) امریکا و پیشینه ی روابط با رهبر حزب دموکراتیک خلق

د پانو شمیره: له ۳ تره

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

تره کی گفت که هواخواهان حزب در ۲۶ ولایت از ۲۹ ولایت افغانستان، نمایندگان خویش را بخاطر "جرگه" کابل در ماه دسمبر برگزیده بودند. هر نماینده توسط گروه های محلی ۵ الی ۱۰ نفری انتخاب شده بود. بعداً، جرگه ۴۲ نفری به تعداد ۱۵ نفر را منحصراً کمیته اجراییه انتخاب نموده و این کمیته، تره کی را منحصراً منشی عمومی برگزیده است.

ترکیب حزب. تره کی با معرفی اعضای کمیته اجراییه سخت مخالفت می کرد، اما بالاخره دو نفر را معرفی نمود: بدخشی، که تا این وقت، سفارت موصوف را نمی شناخت و ببرک، یک رهبر جوان (به گزارش...مراجعه شود). از موصوف پرسیده شد که آیا غلام محمد غبار عضویت این حزب را دارد، تره کی جواب داد که محمد صدیق فرهنگ، معین وزارت پلان، غبار (و پسر موصوف در وزارت خارجه) را از تره کی بطرف گروه فرهنگ کشتایده است. تره کی در مورد فعال بودن غبار شک داشته و میگفت که فرهنگ از غبار (آن طور که تره کی امیدوار است) منحصراً یک مهره استفاده کند. بهر صورت، غبار در بین نسل جوان بعثت گرفتن یک اپارتمان از حکومت، بد نام شده است. لذا گروه تره کی، نمیخواست با غبار کار کند. تره کی میگفت که، چنانچه در موارد قبلی هم گفته است، هیچ یک از اعضای برجسته دولت نمیتوانند مردم پسند بوده و لذا حزب تره کی در مورد آنها محتاط بوده است.

تره کی گفت که اعضای حزب او از بین کارگران، دهقانان، مامورین حکومت، طبقات متوسط و تجار و سرمایه داران "خوب" (غیر سود خور) تشکیل شده است. حزب از حمایت هریک از گروه های قومی و منطقوی افغانستان برخوردار بوده و شامل ملاها، زمینداران و رهبران قبایلی میباشد. با آنها این (حزب) بطور عمده بالای پشتون ها متکی میباشد؛ تره کی باز تکرار کرد که اگر یک حزب سیاسی بخواد نقش ملی ایفا کند باید از تمام گروه های قومی نمایندگی نماید.

برنامه حزب. تره کی گفت که هدف حزب او تقویه طبقه متوسط، ارتقای سطح زندگی مردم و فراهم آوری معاونت از عناصر سرمایه دار به این مقاصد میباشد. او گفت که برنامه حزب تا اندازه چپ است؛ آنها بخاطر پیشگیری از داود "حرام زاده" که بصورت دوامدار خود را علاقمند "سوسیالیسم" میگوید و نقش سیاسی مهمی در زمان مناسب در آینده بازی خواهد کرد. تره کی گفت که حزب او طرفدار اصلاحات ارضی میباشد؛ اصلاحات ارضی در ولایت فراه ضروری است، چون زمینداران بزرگی در آنجا وجود دارند، ولی این مسئله در جاهای دیگر زیاد مهم نیست. او گفت که حزب او از اصلاحات ارضی منحصراً یک وسیله برای بدست آوردن رای استفاده خواهد کرد.

در سیاست خارجی، تره کی گفت که حزب او از پالیسی بی طرفی و عدم انسلاک طرفداری میکند. او با موقف ایالات متحده در مورد ویتنام ابراز عدم همدردی نموده و پیشنهاد کرد که ایالات متحده باید با "ایدیولوژی" کمونیستی با صدور مبلغین، نفوذی ها و عساکر در شمال مرز جواب دهد، همانطور که شمال در جنوب انجام میدهد. او گفت که پشتیبانی از قضیه "پشتونستان" نیز ضروری است. اعضای کمیته اجراییه این موضوع را به تفصیل مورد بحث قرار داده و منابع آنها گزارش دادند که پشتون های ولایات باین مسئله همدردی کافی نشان داده و در نظر نگرفتن این قضیه، غیر عاقلانه خواهد بود. تره کی اظهار کرد که هیچ حزب سیاسی در افغانستان نمی تواند خطر کنار گذاشتن مفکوره قوی پشتون ها (پشتونستان) را به چالش بگیرد. او گفت که، با آنها، قضیه پشتونستان برای حزب سیاسی او یک مسئله داغ نمیشد.

تره کی گفت که حزب او یک جریده هفتگی را به مجرد اصلاح قانون رسانه ها با در نظر داشت انتقادات شدید، در آینده نزدیک به نشر خواهد رسانید. تره کی گفت که این هفته نامه بزودی به روزنامه تبدیل خواهد شد. جریده بنام یک شخص ثبت خواهد گردید چون احزاب سیاسی هنوز قانونی نیستند. او گفت که حزب او تا زمان قانونی شدن احزاب سیاسی و یا در غیر آن، منحصراً یک "انجمن" فعالیت خواهد کرد.

فعالیت های سیاسی دیگر. تره کی اظهار داشت که حزب او یگانه حزب سیاسی میباشد که تاکنون ایجاد شده است. تلاش خلیل الله خلیلی، مشاور مطبوعاتی شاه، جهت ایجاد یک حزب از طرف شاه و یا حکومت را خنده آور دانست. او همچنان امکانات اینکه کمونیست ها (اگر کسی در افغانستان باشد) بتوانند نقشی سیاسی ای در افغانستان بازی کنند، را کم شمرد.

تبصره. تره کی از بحث درمورد حزب جدید خود محتاط بود، لذا نشان میداد که او هنوز به ارتباط تماس هایش با یک کارمند سفارت نگران است. بآتهم او تاکید داشت که میخواهد از تماسهای مخفی و گاهگاهی، با سفارت برخوردار باشد و بخصوص میخواهد که در جشن چهارم جولای دعوت گردد.

تره کی در رابطه به حزب جدید خود، خوشبینی قابل ملاحظه ای بنمایش گذاشت. او در چندین مورد، بطور نیمه-جدی خود را منحيث "یکی از صدراعظمان آینده" قلمداد کرد. تصور اینکه این حزب جدید چقدر زنده خواهد ماند، مشکل است. قسما بعلت اینکه حکومت و شاه ظاهرا تصمیم نگرفته اند که قوانین جدید انتخابات و احزاب سیاسی را اجازه دهند و هم بدلیل اینکه گروپ های سیاسی دیگر، یک حالت "منتظر و ببین" را اتخاذ نموده و یا هنوز برنامه فعالیت خویش را آشکار نکرده اند. بآتهم با در نظر داشت تجربه و اصرار تره کی، احتمال آن وجود دارد که حزب جدید او نقش مهمی را بازی خواهد کرد.

هووارد جی. اشفورد

قونسول سفارت در امور سیاسی

<http://www.icdc.com/~paulwolf/pakistan/khalq20mar1965.htm>

لینک سند: